

J. de Jager
W. Smit
J.W. de Wilde

**HERZIENE RAMING VAN DE BEDRIJFSUITKOMSTEN VAN DE
NEDERLANDSE VISSERIJ IN 1975**

Inlichting No. 153

L 8
153 A

November 1975

Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Visserij en Bosbouw

§ 1. ALGEMENE OPMERKINGEN

Doel van de inlichting

Begin juli 1975 is van de Stichting van de Nederlandse Visserij het verzoek ontvangen om de eerder door het LEI gepubliceerde raming van de bedrijfsuitkomsten van de Nederlandse visserij 1) aan te passen aan de recente ontwikkelingen. Gezien de buitengewoon moeilijke positie van de visserij en de zich steeds wijzigende omstandigheden wordt een inzicht in de op dit moment bestaande situatie noodzakelijk geacht.

Uitgangspunten

De raming voor 1975 is, evenals in voorgaande gevallen, gemaakt in de vorm van geaggregeerde opbrengsten- en kostencijfers. De beschikbare gegevens lieten voornamelijk niet toe de situatie te ramen van afzonderlijke (groepen) schepen. Wel wijzen enkele tendenties op een relatief ongunstiger uitkomst voor kleinere kotters van de kleine zeevisserij, vergeleken met de grotere. Een voorlopig onderzoek naar verschillen tussen kotters uit Noordelijke en uit Zuidelijke thuishavens heeft geen zichtbaar resultaat opgeleverd.

"Harde" cijfers en verwachtingen

De thans in deze inlichting gepubliceerde cijfers hebben betrekking op hetzelfde materiaal als in de eerder gegeven raming, echter met het belangrijkste verschil dat uitgegaan kon worden van een aantal "harde" cijfers over de afgelopen maanden van 1975. De cijfers over de resterende maanden zijn begroot op basis van ontwikkelingstendenties, quoteringsregelingen en praktijkverwachtingen. Voor een en ander is zo nodig gebruik gemaakt van gegevens van andere instanties; de verantwoordelijkheid voor de gekozen uitgangspunten en veronderstellingen blijft echter bij het LEI berusten.

§ 2. VERANTWOORDING VAN DE UITGANGSPUNTEN

Omvang van de vloot (zie bijlage 1)

Voor wat betreft de inzet van vloot en bemanning is uitgegaan van het definitief vastgestelde aantal schepen per ultimo 1974. Daarop zijn de mutaties betrokken die in de loop van de eerste negen maanden zijn opgegeven door de Directie van de Visserijen en de Scheepvaartinspectie. Voorts zijn die schepen uit het vlootoverzicht geschrapt die reeds enkele maanden niet meer aan de visserij deelnamen. Voor de resterende maanden van het jaar is er van uitgegaan dat het aantal schepen van de kleine zeevisserij nog iets zal verminderen.

Bij de vloot van de kleine zeevisserij per eind 1974 hebben zich in de loop van 1975 nog 20 vaartuigen gevoegd (of zullen nog in de vaart komen) uit hoofde van nog lopende bouwopdrachten. Anderzijds zijn in de eerste negen maanden van 1975 69 schepen buiten dienst gesteld -opgelegd, naar het buitenland verkocht, gesloopt, enz.- terwijl van 20 schepen kon worden vastgesteld dat zij in 1975 de garnalenvisserij als hoofdbedrijf hebben verkozen. Na een veronderstelde verdere vermindering van 22 kotters in de resterende maanden van het jaar -waarvan 6 mogelijkserwijs op de garnalenvisserij overschakelen- resteert een vloot van de kleine zeevisserij van 367 schepen per eind 1975, ofwel 20% minder dan een jaar eerder. De teruggang van de visserijcapaciteit zal echter aanzienlijk kleiner zijn, daar het totale motorvermogen in dezelfde periode naar schatting slechts met 7% zal verminderen. Gemiddeld over het jaar gerekend zijn er in 1975 4% meer pk's in bedrijf dan in 1974.

1) Raming van de bedrijfsuitkomsten van de Nederlandse visserij in 1975; Inlichting no. 149, januari 1975

De vloot van de garnalenvisserij is door de komst van de kleine zeekotters vrij aanzienlijk uitgebreid. Het aantal schepen vermeerderde in de eerste negen maanden van 1975 van 156 tot 176, terwijl een verdere toeneming tot 182 schepen per eind 1975 is verondersteld. Dit betekent een toeneming van het aantal schepen in een jaar met bijna 15%. Doordat vrijwel alle aan de vloot toegevoegde schepen vrij groot zijn in vergelijking met de bestaande garnalenschepen, is de visserijkapaciteit met een groter percentage toegenomen. Het totale motorvermogen van de garnalenvissersvloot zal naar schatting per ult. 1975 30% groter zijn dan ult. 1974. Gemiddeld over 1975 zullen 20% meer pk's in bedrijf zijn dan gemiddeld over 1974.

De vloot van de grote zeevisserij zal aan het einde van dit jaar 15 trawlers minder tellen dan een jaar geleden. Tegenover het in de vaart brengen van 4 nieuwe hektrawlers stond het afstoten van 16 zijtrawlers en 3 (kleinere) hektrawlers. Het totale motorvermogen van de grote zeevloot zal ult. 1975 12% geringer zijn dan ult. 1974. Gemiddeld over het jaar is deze daling echter slechts 2%.

Aanvoer en besomming (zie bijlage 2)

Met behulp van officiële CBS-statistieken, gegevens over de aanvoer in buitenlandse havens en een aantal korrektes, kon de totale aanvoer en besomming van de Nederlandse visserij over de eerste zeven maanden van 1975 worden vastgesteld. Voor de kleine zeevisserij werd in deze periode een besomming bereikt, gelijk aan 56% van de gehele jaarbesomming over 1974. Voor de grote zeevisserij was dit percentage 58 en voor de garnalenvisserij zelfs 79%. Met inbegrip van de andere takken van visserij, heeft de gehele Nederlandse vloot in deze zeven maanden 56% van de besomming van 1974 kunnen realiseren.

Op grond van de vangsten in voorgaande jaren, de quoteringsregelingen, de vangstmogelijkheden in zgn. "vrije" gebieden, en de omvang van de vloot, is een taxatie gemaakt van de aanvoer in de resterende vijf maanden. Hierbij waren verspreide gegevens over de vangsten in augustus en september van enkele vissoorten mede een richtsnoer.

Voor een benadering van het te verwachten prijsverloop over deze vijf maanden werd enerzijds uitgegaan van het prijsverloop in dezelfde periode van het voorgaande jaar; anderzijds werden de gerealiseerde prijzen in de eerste zeven maanden, benevens gegevens van de afslagen over de maanden augustus en september- ook nog van die in de eerste helft van oktober- in de berekeningen betrokken.

Eén en ander leidde tot een getaxeerde besomming over geheel 1975 die ongeveer 1% lager zal zijn dan in 1974. Voor de kleine zeevisserij is een 7% lagere besomming gekalkuleerd, voor de grote zeevisserij daarentegen een 4% hogere. De garnalenvisserij zal, volgens de gemaakte uitgangspunten en veronderstellingen, 24% meer gaan besommen, terwijl ook van de mossel- en oesterkultuur de besomming zal stijgen.

Kostenverloop

Voor een berekening van de te verwachten kosten in 1975, kon worden gesteund op de definitieve kostencijfers over 1974, die uiteindelijk enigszins gunstiger bleken te zijn dan werd verwacht. Deze moeten voor 1975 worden gekorrigeerd voor:

- veranderingen in de ingezette vloot;
- veranderingen in het prijsniveau van kostenfactoren;
- veranderingen in de besommingen;
- veranderingen door andere oorzaken.

(a) Veranderingen in de ingezette vloot

De niet van de besomming afhankelijke kosten (dat zijn alle kosten zonder afleveringskosten, gages, deel en sociale lasten e.d.) zijn rechtstreeks afhankelijk gesteld aan het totale motorvermogen van de varende vloot, uiteraard afzonderlijk voor kleine zee, grote zee- en garnalenvloot.

(b) Veranderingen in het prijsniveau van kostenfactoren

Op grond van tot nu toe opgetreden prijsstijgingen (en -dalingen) kunnen de volgende prijsveranderingen in 1975 ten opzichte van 1974 worden verwacht:

Gasolie: 2,61 cent per liter minder

Smeerolie: 17% meer

Overige scheepskosten: 17% meer

Vistuig: garens, netwant e.d. 5% meer; ijzerwerk 22% meer

IJs en koelkosten: 11% meer

Algemene kosten: 10% meer

Afschrijving en rente: 17% meer.

(c) Veranderingen in de besomming

De deelpercentages zijn gehandhaafd op het niveau van 1974, maar zijn uiteraard betrokken op de besomming 1975 na aftrek van de gebruikelijke kosten.

De afleveringskosten zijn berekend als een percentage van de besomming, waarbij een stijging van het prijsniveau van deze kosten met 10% is verondersteld.

(d) Veranderingen door andere oorzaken

Er zou een mogelijkheid kunnen bestaan, dat het kostenpatroon is gewijzigd doordat op de schepen bijvoorbeeld een zuiniger beleid t.a.v. het gebruik van vistuig of t.a.v. onderhoudswerkzaamheden wordt gevoerd. Tot nu toe zijn er geen aanwijzingen dat op enigszins grote schaal dergelijke veranderingen zich hebben voorgedaan. Daarom is er van uitgegaan dat veranderingen in het kostenpatroon die het totale kostenniveau beïnvloeden, zich niet hebben voorgedaan of zullen voordoen. Wel is van de schepen die in 1974 als kleine zeevissers te boek stonden en in 1975 bij de garnalenvisserij werden ingedeeld, het kostenpatroon aan de nieuwe tak van visserij aangepast.

§ 3. RAMING VAN DE UITKOMSTEN IN 1975 (zie bijlage 3)

Grote zeevisserij

De besomming van de grote zeevisserij, die in 1974 enigszins terugliep, zal naar verwachting in 1975 weer met 4% toenemen:

1972	83 mln. gld.
1973	96 mln. gld.
1974	94 mln. gld.
1975	98 mln. gld.

Tegenover deze licht stijgende besomming staat een geringe daling van het totale motorvermogen van de grote zeevisserij: gemiddeld over 1975 2% minder dan gemiddeld over 1974. Deze daling, die uiteraard een gunstig effect op het kostenniveau heeft, wordt echter ruimschoots overtroffen door prijsstijgingen. Het totaal van de non-faktorkosten (totale kosten exclusief gages en sociale lasten en rente) is de laatste jaren aanzienlijk opgelopen:

1972	47 mln. gld.
1973	57 mln. gld.
1974	62 mln. gld.
1975	74 mln. gld.

Het verloop van besommingen en non-faktorkosten leidt tot een steeds geringere toegevoegde waarde van de grote zeevisserij als geheel:

1972	35 mln. gld.
1973	39 mln. gld.
1974	32 mln. gld.
1975	24 mln. gld.

Uit de toegevoegde waarde moeten zowel de rentekosten -die als gevolg van de toenemende investeringen steeds stijgen- als de vergoeding voor de bemanning worden bestreden. Deze laatste staat volgens het vigerende beloningsstelsel, in nauw verband met de hoogte van de besomming. Gemiddeld per opvarende verliep het totaal van deelloon en andere inkomensbestanddelen (inklusief sociale lasten) aldus:

1972	35 200 gld.
1973	41 900 gld.
1974	43 400 gld.
1975	45 200 gld.

De toenemende bedragen voor rente en loon en sociale lasten trekken een steeds zwaardere wissel op de toegevoegde waarde met als resultaat snel ongunstiger wordende netto-uitkomsten. Het totale nettoresultaat van de grote zeevisserij verliep aldus:

1972	+ 0,8 mln. gld.
1973	- 2,1 mln. gld.
1974	- 10,9 mln. gld.
1975	- 19,2 mln. gld.

Zoals blijkt dienen de rederijen van de grote zeevisserij rekening te houden met een snel stijgend totaal netto-tekort. In bijlage 3 zijn de resultaten samengevat.

Kleine zeevisserij

De voorgekalkuleerde besomming van de kleine zeevisserij over 1975 blijkt 7% minder te zijn dan de totale besomming in 1974. Over de afgelopen jaren was het verloop van de totale besomming van de kleine zeevisserij als volgt

1972	217 mln. gld.
1973	268 mln. gld.
1974	269 mln. gld.
1975	250 mln. gld.

Hoewel -mede door de activiteiten van het Ontwikkelings- en Saneringsfonds voor de Visserij- reeds een aanvang is gemaakt met de vlootvermindering, zal dat in 1975 nog niet leiden tot vermindering van de visserij-inspanning vergeleken met 1974. Het gemiddelde totale motorvermogen van de vloot van de kleine zeevisserij was in 1975 nog 4% groter dan gemiddeld over 1974. Deze stijging leidt, tezamen met de onvermijdelijke stijging van het prijsniveau, tot aanzienlijk hogere kosten. Het verloop van de non-faktorkosten van de totale kleine zeevisserij was als volgt:

1972	100 mln. gld.
1973	136 mln. gld.
1974	187 mln. gld.
1975	210 mln. gld.

Uit de cijfers blijkt dat de totale non-faktorkosten in drie jaar meer dan verdubbeld zijn. Tezamen met de stagnerende besomming resulteert dit uiteraard in aanzienlijke nettotekorten, zoals de volgende cijfers laten zien:

1972	+ 21 mln. gld.
1973	+ 13 mln. gld.
1974	- 33 mln. gld.
1975	- 73 mln. gld.

De teruglopende resultaten leiden tot een ongunstiger inkomenspositie van de opvarenden. Voor de niet-eigenaars onder deze opvarenden zou de gemiddelde arbeidsopbrengst -inclusief sociale lasten- als volgt verlopen:

1972	38 100 gld.
1973	43 900 gld.
1974	38 800 gld.
1975	38 300 gld.

Hoewel van een daling sprake is, kunnen de inkomens in 1975 nog een niveau bereiken boven dat van 1972, waarbij overigens de inflatie niet uit het oog verloren moet worden. Voor de opvarende eigenaars ziet de situatie er belangrijk slechter uit:

1972	68 300 gld.
1973	62 100 gld.
1974	-8 900 gld.
1975	-79 500 gld.

De recente ontwikkeling van de arbeidsopbrengst per ondernemer brengt duidelijk de continuïteit van het bedrijf in gevaar. De in de laatste jaren met veel vreemd vermogen gefinancierde investeringen laten bovendien vermoeden dat van de ingekalkuleerde bedragen voor afschrijving en rente weinig in het bedrijf blijft na betaling van aflossing en rente. Eén en ander moet in korte tijd leiden tot zeer grote liquiditeitsproblemen.

Garnalenvisserij

De besomming van de garnalenvisserij laat zich over 1975 niet ongunstig aanzien. Door een belangrijke toeneming van het aantal garnalenvaartuigen -met in het algemeen relatief grote schepen- gaan ook de non-faktorkosten flink omhoog, zodat slechts een 15% hogere toegevoegde waarde overblijft. Hogere rentekosten en belangrijk grotere aanspraken van de bemanning, geven ook bij de garnalenvisserij aanleiding tot een toenemend nettotekort.

∞ Bijlage 1. Ontwikkeling van de vloot van kleine zeevisserij, grote zeevisserij en garnalenvisserij

	ultimo		ultimo		ultimo		mutaties taxatie		taxatie		Gemiddelde vlootsterkte in de loop van het jaar (gem. van begin- en eindstand)			
	1971	1972	1973	1974	1975	1975	1975	1975	1975	1972	1973	1974	1975	
Kleine zeevisserij														
≤ 300 pk	120	103	67	41	-20	-8	13	111,5	85	54	27			
301-400 pk	74	74	63	40	-22	-6	12	74	68,5	51,5	26			
401-600 pk	160	154	142	128	-30	-5	93	157	148	135	110,5			
601-800 pk	80	94	98	92	-9	-3	80	87	96	95	86			
801-1100 pk	22	40	62	67	-1	-	66	31	51	64,5	66,5			
1101-1500 pk	-	4	40	83	+6	-	89	2	22	61,5	86			
1501-2000 pk	-	-	-	7	+7	-	14	-	-	3,5	10,5			
Totaal	456	469	472	458	-69 1)	-22 2)	367	462,5	470,5	465	412,5			
Motorvermogen (pk)	214800	239200	293100	342100	-13 900 1)	-9 000 2)	319 200	227 000	266 200	317 600	330 700			
Garnalenvisserij														
Zuid	29	28	33	38	-	+1	39	28,5	30,5	35,5	38,5			
Noord	116	103	110	118	+20	+5	143	109,5	106,5	114	130,5			
Totaal	145	131	143	156	+20 1)	+6 2)	182	138	137	149,5	169			
Motorvermogen (pk)	23 100	20 300	24 300	26 400	+6 000 1)	+1 900 2)	34 300	21 700	22 300	25 400	30 400			
Grote zeevisserij														
Zijtrawlers	50	45	36	32	-16	-	16	47,5	40,5	34	24			
Hektrawlers > 2000 pk	22	23	23	22	-3	-	19	22,5	23	22,5	20,5			
Hektrawlers ≥ 2000 pk	2	4	9	14	+4	-	18	3	6,5	11,5	16			
Totaal	74	72	68	68	-15	-	53	73	70	68	60,5			
Motorvermogen (pk)	75 300	76 500	80 400	86 800	-10 300	-	76 500	75 900	78 500	83 600	81 700			
Totaal zeevisserij														
Aantal schepen	675	672	683	682	-64	-16	602	673,5	677,5	682,5	642			
Totaal motorvermogen	313 200	336 000	397 800	455 300	-18 200	-7 100	430 000	324 600	367 000	426 600	442 800			

- 1) Waarvan 20 schepen (= 6000 pk) overgegaan van kleine zeevisserij op garnalenvisserij als hoofdbedrijf
 2) Waarvan 6 schepen (= 1900 pk) overgegaan van kleine zeevisserij op garnalenvisserij als hoofdbedrijf

Bijlage 2. Aanvoer en besomming van de Nederlandse visserij

	1972	1973	1974	taxatie 1975	waarvan:	
					realisatie jan./juli	taxatie aug./dec.
<u>Aanvoer (mln.kg.)</u>						
Totaal	301,5	300,1	286,4	288,3	134,4	153,9
Waarvan:						
Kleine zeevisserij	111,8	107,7	114,5	100,9	57,7	43,2
Grote zeevisserij	79,9	83,6	72,8	76,6	38,1	38,5
Garnalenvisserij	4,2	5,6	6,9	6,1	3,1	3,0
Mosselcultuur	101,1	98,3	85,8	98,5	32,2	66,3
Oestercultuur	1,0	1,0	1,2	1,3	0,3	1,0
IJsselmeervisserij	2,5	2,9	3,3	3,1	1,9	1,2
Diversen	1,0	1,0	1,9	1,8	1,1	0,7
<u>Besomming (mln.gld.)</u>						
Totaal	347,3	417,4	422,9	417,8	235,4	182,4
Waarvan:						
Kleine zeevisserij	217,0	268,0	269,2	250,1	149,7	100,4
Grote zeevisserij	82,7	95,6	93,6	97,6	54,3	43,3
Garnalenvisserij	16,1	17,8	20,1	25,0	16,0	9,0
Mosselcultuur	15,1	17,7	20,0	24,0	7,5	16,5
Oestercultuur	7,7	8,5	10,3	11,6	2,9	8,7
IJsselmeervisserij	8,3	8,4	8,5	8,3	4,3	4,0
Diversen	0,4	1,4	1,2	1,2	0,7	0,5

Bron: C.B.S.; Produktschap voor Vis en Visprodukten; L.E.I.

Bijlage 3. Totaalresultaat Nederlandse zeevisserij 1972 - 1975
(Bedragen in mln. gld.)

	definitieve cijfers			voorkalkulatie
	1972	1973	1974	1975
<u>Grote zeevisserij</u>				
Aantal schepen	73	70	68	61
Motorvermogen (1000 pk)	76	78	84	82
Aantal opvarenden	870	850	812	768
Aanvoer (mln. kg)	79,9	83,6	72,8	76,6
Besomming	82,7	95,6	93,6	97,6
Non-faktor kosten	47,3	56,7	62,0	73,9
Netto toegevoegde waarde	35,4	38,9	31,6	23,7
Waarvan: Rente	4,0	5,4	7,3	8,2
Loon en sociale lasten	30,6	35,6	35,2	34,7
Netto resultaat	+0,8	-2,1	-10,9	-19,2
<u>Kleine zeevisserij</u>				
Aantal schepen	463	471	465	413
Motorvermogen (1000 pk)	227	266	318	331
Aantal opvarenden	2253	2360	2353	2189
Aanvoer (mln. kg.)	111,8	107,7	114,5	100,9
Besomming	217,0	268,0	269,2	250,1
Non-faktorkosten	99,5	135,8	186,9	209,7
Netto toegevoegde waarde	117,5	132,2	82,3	40,4
Waarvan: Rente	10,6	15,8	24,3	29,6
Loon en sociale lasten	85,9	103,5	91,3	83,8
Netto resultaat	+ 21,0	+ 12,9	-33,3	-73,0
<u>Garnalenvisserij</u>				
Aantal schepen	138	137	150	169
Motorvermogen (1000 pk)	22	22	25	30
Aantal opvarenden	372	346	389	484
Aanvoer (mln. kg.)	4,2	5,6	6,9	6,1
Besomming	16,1	17,8	20,1	25,0
Non-faktorkosten	6,9	7,4	10,3	13,7
Netto toegevoegde waarde	9,2	10,4	9,8	11,3
Waarvan: Rente	0,8	0,9	1,4	2,0
Loon en sociale lasten	7,5	8,3	9,0	11,1
Netto resultaat	+0,9	+1,2	-0,6	-1,8
<u>Totaal zeevisserij</u>				
Aantal schepen	674	678	683	643
Motorvermogen (1000 pk)	325	366	427	443
Aantal opvarenden	3495	3556	3554	3441
Aanvoer (mln. kg.)	195,9	196,9	194,2	183,6
Besomming	315,8	381,4	382,9	372,7
Non-faktorkosten	153,7	199,9	259,2	297,3
Netto toegevoegde waarde	162,1	181,5	123,7	75,4
Waarvan: Rente	15,4	22,1	33,0	39,8
Loon en sociale lasten	124,0	147,4	135,5	129,6
Netto resultaat	+22,7	+12,0	-44,8	-94,0